

Sausio 13-osios įvykiai: trauminės patirties įveika

R.Povilaitis, Š.Jagielaitė, J.Kudarauskaitė,
E.Balčiūtė, D.Grigienė, N.Grigutytė

Mokslinis tyrimas finansuojamas Europos socialinio
fondo lėšomis pagal visuotinės dotacijos priemonę
(sut. nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-02-023)

MOKSLAS • EKONOMIKA • SANGLAUDA

EUROPOS SĄJUNGA
EUROPOS SOCIALINIS FONDAS

Kuriame Lietuvos ateitį

Sausio 13-osios dalyvių teisinis statusas

NEPRIKLAUSOMYBĖS GYNĖJŲ IR KITŲ NUKENTĖJUSIŲ NUO 1991 M. SAUSIO 11-13 D. IR PO TO VYKDYTOS SSRS AGRESIJOS ASMENŲ TEISINIO STATUSO PRIPAŽINIMO ĮSTATYMAS (2000 m. sausio 4 d. Nr. VIII-1517)

Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjais, nukentėjusiais nuo 1991 m. sausio 11-13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos, pripažįstami asmenys, **kurie buvo sužaloti** dėl 1991 m. sausio 11–13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos ir turi Generalinės prokuratūros pažymą, patvirtinančią sužalojimo, padaryto ginant Lietuvos Respublikos laisvę 1991 m., faktą (2 straipsnis)

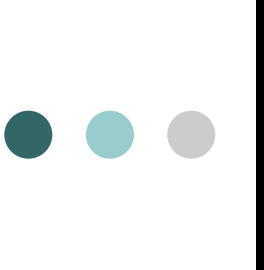
Lietuvos Respublikos nepriklausomybės gynėjų šeimų nariais, nukentėjusiais nuo 1991 m. sausio 11-13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos, pripažįstami (3 straipsnis):

- 1) žuvusiųjų vaikai (įvaikiai);
- 2) žuvusiųjų našliai (našlės);
- 3) žuvusiųjų tėvai (itėviai);

Tyrimo klausimai

- Aprašyti nepriklausomybės gynėjų, kurie buvo sužaloti, ir žuvusiųjų nepriklausomybės gynėjų šeimų narių sausio 13-osios trauminės patirties įveiką
- Aprašyti nepriklausomybės gynėjų, kurie buvo sužaloti, ir žuvusiųjų nepriklausomybės gynėjų šeimų narių socialinių transformacijų (Sovietinę okupaciją ir Nepriklausomybės atgavimą) išgyveninimą

Nepriklausomybės gynėjai, kurie buvo sužaloti

- Kreiptasi į Sausio 13-osios nukentėjusiųjų draugija
- Tyrime kviesti dalyvauti 36 asmenys:
 - Atlikti 5 interviu
 - Dėl interviu datos susitarta su 9 asmenimis
 - 8 atsisakė
 - Su 14 vyksta derybos

Žuvusiųjų nepriklausomybės gynėjų šeimų nariai

- Kreiptasi į sausio 13-ąją žuvusiųjų artimųjų draugiją "Bičiulystė"
- Tyrime kviesti dalyvauti 17 asmenų
- Atlikti interviu su 8 asmenimis
- Interviu laikas derinamas su vienu asmeniu

Nepriklausomybės gynėjų,
kurie buvo sužaloti, trauminės
patirties įveika

Išryškėjusios preliminarios temos

- Gedėjimas
- Mirusiojo sapnavimas
- Žuvusiojo atminimo įprasminimas
- Vidinės stiprybės ieškojimas
- Vertybių pokytis
- Tikėjimo ieškojimas
- Aplinkinių žmonių rodomas dėmesys?

Gedėjimas

„Sporto rūmuose ten minios žmonių ėjo. Laukė po po, nežinau kiek, turbūt septynias valandas laukė šalty. Nu ir kaip žiniasklaida rašė, kad jei kas ketvirtas Lietuvos žmogus, pilietis reiškia, kad dalyvavo laidotuvėse, tai aš paskaičiavau, nuo trijų milijonų maždaug, tai virš septynių šimtų tūkstančių, reiškia praėjo. Pro karstus. (...)

Nu ir galbūt dėl kažkaip, gal ir lengviau dėl to buvo. Šiek tiek. Ta prasme pergyvent tą tragediją. žūtį. (...)
Kaip palaidojo tik po to, sakyti, man labai prasidėjo, tik po to labai prasidėjo.“

Mirusiojo sapnavimas

„Buvo tie sapnai. (...) Ne tiek mes daug ir bendravom, ne tiek su gyvu, kiek su numirusiu, galima pasakyti (juokiasi) daugiau bendravom. Buvo sapnai tokie (...), kažkokie susitikimai, pokalbiai sapnuose. Ir tiesiog jie tokie buvo, (...), ir skausmingi, ir džiugūs ir tokie pakeliantys“

Žuvusiojo atminimo įprasminimas

„Reikia gyventi, reik tada galvot, kaip gal tą atminimą įamžinti, tiesiog nuvažiuoji ant kapų, tvarkai tuos kapus, paskiau galvoji. O kažkaip toks buvo, kad nu, dėl to atminimo reikia gyventi kažkaip.“

Vidinės stiprybės ieškojimas

„taigi pats turi susitvarkyt su tais dalykais.
Pats, nieks nepadės.“

„Tai, kad turi pasitempti ir ir išlaikyti save
negriūnant, nes vis dėlto, nes vis dėlto
pavyzdys yra kaip reikia būti.“

Vertybių pokytis

„Kažkaip kitaip imi žiūrėti į gyvenimą, daug kas būna tokio, kažkaip pradedi galvoti, kad nėra ko nu pergyventi, pulti į kažkokią tai -, emociniai reaguot. Ta prasme, kad pradedi žiūrėti, tos smulkmenos nebeturi tokios reikšmės“

„Nu, jei taip, kaip man pasikeitė, tai gal aš tiesiog, nu, brolio mirtis, tokį į dvasinius ieškojimus gal labiau pastūmėjo, to pomirtinio gyvenimo ieškoti, kas yra tada, kai tavęs čia jau nebėra. Kažkaip tokio vat, kažkaip tas vertybes keisti, kažkaip tai“

Tikėjimo ieškojimas

„(...) aš supratau, kad tai yra iš Dievo šitas patyrimas labai stiprus (...). Ir aš supratau, kad [VARDAS] irgi buvo su juo. Aš supratau, kad jisai ten, kur (...) nėra kančios, ten nėra skausmo. Ir va šitas dalykas man padėjo labai visiškai kitaip išgyventi visą šitą dalyką.“

Žmonių dėmesys

„Padėjo: žmonių gerumas vat toks vat, toks atidumas jautėsi. Va. Ir ta prasme, aš taip asmeniškai galvoju, kad jeigu jam buvo skirta šitaip, tai geriau jau ne avarijoje, o už tėvynę.“

Ar minėjimai padeda?

„Mane tai jaudina, kai ateina koks nors žmogus ir atsiklaupia [ant kapų].“

„Labai stipriai jaučiasi formalumas, būtent formalumas. Ir (...) tas formalumas, jisai toksai nu nemalonus.“

Vidinės stiprybės ieškojimas

„taigi pats turi susitvarkyt su tais dalykais. Pats, nieks nepadės.“

„Tai, kad turi pasitempti ir ir išlaikyti save negriūnant, nes vis dėlto, nes vis dėlto pavyzdys yra kaip reikia būti.“

Tikėjimo ieškojimas

„(...) aš supratau, kad tai yra iš Dievo šitas patyrimas labai stiprus (...). Ir aš supratau, kad [VARDAS] irgi buvo su juo. Aš supratau, kad jisai ten, kur (...) nėra kančios, ten nėra skausmo. Ir va šitas dalykas man padėjo labai visiškai kitaip išgyventi visą šitą dalyką.“

Žmonių dėmesys

„Padėjo: žmonių gerumas vat toks vat, toks atidumas jautėsi. Va. Ir ta prasme, aš taip asmeniškai galvoju, kad jeigu jam buvo skirta šitaip, tai geriau jau ne avarijoje, o už tėvynę.“

Ar minėjimai padeda?

„Mane tai jaudina, kai ateina koks nors žmogus ir atsiklaupia [ant kapų].“

„Labai stipriai jaučiasi formalumas, būtent formalumas. Ir (...) tas formalumas, jisai toksai nu nemalonus.“